

Vruchten van de Bron

Geloven, hopen en bovenal liefhebben

ds. Marius Noorloos

Inhoud

Woord vooraf	7
Aanleiding en inleiding	10
Deel 1 – Vruchtbaar bijbelgebruik	13
1.1. Toelichting op de deeltitel ‘Vruchtbaar bijbelgebruik’	15
1.2. Horen en gehoorzamen	16
1.3. Aanpassen, aandringen, aankloppen, aanknopen	17
1.4. Opmerkelijke zeggingskracht	18
1.5. Geloven, hopen en bovenal liefhebben	19
1.6. Invloed van Woord en Geest	20
1.7. Bezongen Evangelie	20
1.8. Mediteren en ademen (1)	21
1.9. Mediteren en ademen (2)	22
1.10. Betrouwbare gidsen	22
1.11. Stap voor stap	23
1.12. Vijf stappen	23
1.13. Samen komen we verder	25
1.14. Viervoudige voeding en vorming	26
1.15. Organisatie	27
1.16. Gezinnen toerusten	27
1.17. Kerkdiensten voorbereiden	28
1.18. Meditatieve vieringen ontwikkelen	30
1.19. Meditatieve bijbelkringen vormen	31
1.20. Bijbellezen met belangstellende buitenstaanders	33
1.21. Wandelen op de weg naar het doel	34
1.22. Levenswandel en levensloop	36
1.23. Vruchtbare vertolking	37
1.24. Perspectief	37
Deel 2 – Vruchtbare vertolking	39
2.1. Toelichting op de deeltitel ‘Vruchtbare vertolking’	41
2.2. Hoe kunnen we Gods stem leren verstaan?	41
2.3. Een buitengewone liefde	45
2.4. Waar is God te vinden?	48
2.5. Wat mogen we van Gods bescherming verwachten?	51
2.6. Leven met teleurgestelde verwachting	55
2.7. Hoe worden we echt vrij?	59
2.8. Vorming en toerusting van Gods gezanten	62

2.9.	Heilzaam onheil	66
2.10.	Hoop doet leven	70
2.11.	Bemoediging en aanmoediging	73

Deel 3 – Vruchtbaar leiderschap **75**

3.1.	Toelichting op de deeltitel ‘Vruchtbaar leiderschap’	77
3.2.	Goede leiders laten zich leiden	77
3.3.	Goede leiders zijn dienstbaar	78
3.4.	Goede leiders stimuleren saamhorigheid en samenwerking	79
3.5.	Goede leiders zijn toerusters	79
3.6.	Goede leiders zijn bereid te lijden	80
3.7.	Vruchtbaar leiderschap voor vruchtbaar bijbelgebruik	80
3.8.	De kern van vruchtbaar leiderschap	81
3.9.	Samenhang levensloop, theologie en gemeenteopbouw	81
3.10.	Uitwerking	84
3.11.	Training vruchtbaar leiderschap voor vruchtbaar bijbelgebruik	88
3.12.	Vruchtbare leiders voor vruchtbare kerken	90
3.13.	Verlangen, verwachting en vervulling	91

Deel 4 – Vruchtbare kerken **93**

4.1.	Toelichting op de deeltitel ‘Vruchtbare kerken’	95
4.2.	Bouwen met Bestek	95
4.3.	Hoe kan kerkelijk werk minder belastend en meer inspirerend zijn?	98
4.4.	Effectief vaccin tegen gevaarlijk virus	102
4.5.	Profetie gewikt en gewogen	109
4.6.	Solide gemeenteopbouw	112
4.7.	Twee bloemlezingen uit acht boeketten	114
4.8.	Vruchten, vreugde, verwondering	117

Geraadpleegde gidsen	119

Uitleiding	123

Woord vooraf

Vruchten van de Bron is het derde Bronboek van Marius Noorloos. Na zijn *Leven uit de Bron* en *Groeien bij de Bron* had de schrijver aan een paar bijlagen bij *Leven uit de Bron* gedacht, maar het werd op voorstel van de uitgever een nieuw boek. Hiermee is zijn tweeluik een drieluik geworden. Er dienden zich twee thema's aan die in de eerdere boeken wel waren voorgekomen maar die om nadere uitwerking vroegen. Het betreft bijbelgebruik en leiderschap met voor beide als kernwoorden geloven, hopen en bovenal liefhebben.

Met zijn eerste twee boeken heeft Noorloos het thema van gemeentebouw via geloofsopbouw op de kaart van veel gemeenten gezet. Hij hanteert daarvoor de zogenaamde CBA-methode. Alles begint met de C van communicatie, met de levende omgang met God en met elkaar. In die communicatie vindt het geloofsgesprek plaats en het met elkaar delen van lief en leed. De volgende stap is de B van bezinning: wat betekent datgene wat gehoord is en wat is gedeeld voor de opbouw van de gemeente in de verschillende aspecten van diaconaat, liturgie, pastoraat, missionair werk enzovoorts? Pas dan volgt de A van activiteiten, van wat vanuit communicatie en bezinning gedaan moet worden. Natuurlijk bedoelt de auteur dit niet als een starre regel maar als een denkrichting. Ik denk dat hij met dit voorstel veel kerkenraden al tot een hulp is geweest en het is te wensen dat dit ook in de toekomst het geval zal zijn.

Het feit dat Noorloos, als intussen *eminence grise*, nu met een derde boek komt in het spoor van de eerste twee, geeft zijn gedrevenheid aan. Ook als karakter weet Noorloos van volhouden en doorgaan en komt opgeven niet in zijn woordenboek voor, of dit nu wel of niet door anderen wordt gewaardeerd. Hij heeft iets gezien en is overtuigd van de heilzaamheid ervan. Er zit een soort verliefdheid op een ideaal in, die leidt naar een levenslange trouw. Zelfs na het schrijven van memoires, normaliter het sluitstuk van iemands schrijverschap, bleef het borrelen en ziehier het resultaat.

De auteur geeft de tip om het boek per paragraaf te lezen en te laten bezinken. Dat lijkt me een goede leestip, wil het boek niet als een stortvloed van gedachten, teksten en opmerkingen de lezer enigszins overstromen en zo verloren gaan. Ten slotte is wat hier achter elkaar is gezet ook stapje voor stapje door de schrijver zelf ontdekt. Marius Noorloos bekommert zich daarbij niet om een strikt gescheiden houden van genres. Algemene overwegingen, pastorale suggesties en praktische handleidingen wisselen elkaar af. Dat geeft de prettige mogelijkheid

om ook wat selectief te ‘winkelen’ in het boekje, hoewel een en ander natuurlijk wel samenhangt en het juist het unieke van Noorloos’ schrijverschap uitmaakt deze verschillende genres bij elkaar te houden.

Het eerste deel gaat over vruchtbaar bijbelgebruik. Marius Noorloos laat zich niet ophouden door allerlei voorvragen. Zonder een spoor van fundamentalisme is zijn boodschap: neem en lees. Bedenk dat je dit Boek leest in gemeenschap met de kerk, met het oog op je ziel en tot heil van de gemeente. Dat ‘met de kerk’ slaat ook op het gezamenlijk lezen van de Bijbel, in allerlei vormen. Je kunt natuurlijk ook beginnen met het problematiseren van de Bijbel, maar dan komt er van vruchtbaar bijbelgebruik niets terecht. Natuurlijk kan alleen een gepassioneerde bijbellezer dit alles schrijven. Dat blijkt ook uit de vele en trefzekere citaten in het geheel van het boek. De liefde tot de Bijbel heeft de auteur van huis uit meegekregen en deze liefde is gebleven. Deze liefde tot de Bijbel kenmerkt het levende protestantisme. Het Sola Scriptura van de reformatie heeft de kaarten op de Bijbel gezet en daarbij vooral op de Bijbel als bron van geestelijk leven. Het heeft mondige gelovigen gegeven. Dit boek zou je ook als een pleidooi kunnen beschouwen om die mondigheid niet verloren te laten gaan en wanneer dat wel is gebeurd, deze te hervinden.

Deel twee sluit hierop aan met een inkijk in het eigen bijbelgebruik van Noorloos aan de hand van tien vooral pastorale onderwerpen. Deze overwegingen kunnen los van elkaar worden gelezen, tot stichting en opbouw.

Het derde deel gaat over vruchtbaar leiderschap in samenhang met vruchtbaar bijbelgebruik. Want gemeenteopbouw via geloofsopbouw is mooi en goed, maar dit vraagt wel om mensen die hierin het voortouw nemen. Hoe ziet dit vruchtbaar leiderschap eruit? Er is over leiderschap al een bibliotheek vol geschreven, maar Noorloos ontdekte dat de samenhang tussen levensloop, theologie en gemeenteopbouw nog nauwelijks onderwerp van studie is geweest. Toch hebben die drie elkaar nodig. In dit deel komt de praktisch ingestelde auteur met een methode in de vorm van een serie vragen, die de individuele voorganger helpen deze samenhang in het eigen leven op het spoor te komen. Zoals altijd weet Noorloos ook hier weer rake vragen te stellen, die voorgangers zomaar kunnen oprapen. Bovendien beschrijft hij een training, op grond waarvan leiders, met name predikanten, in vruchtbaar leiderschap kunnen groeien.

Deel vier bevat handreikingen, hoe voorgangers leiding kunnen geven aan gemeenteopbouw via geloofsopbouw. Bovendien doet hij verslag van de ervaringen van een aantal predikanten, die hiervoor een training hebben gevolgd.

De cirkel is rond. De Bronboeken zijn geschreven. Onvermoeibaar, gedreven en gelovig heeft Noorloos zijn hart laten spreken en zijn hoofd laten werken. Als de boom bij de waterstromen geplant, is hij bij het klimmen van de jaren fris gebleven. Moge zijn boeken velen aansporen bij de Bron te leven en zo zelf een bron te zijn.

Arjan Plaisier

Dr. Plaisier was van 2008-2016 scriba van de Protestantse Kerk in Nederland en vervolgens onder meer predikant van de pioniersgemeente De Fontein in Apeldoorn.

Aanleiding en inleiding

Hoewel ik niet van plan was nog een boek te schrijven, is het er toch van gekomen. De aanleiding was een suggestie van redacteur Leendert Torn van KokBoekencentrum Uitgevers die mijn boeken *Leven uit de Bron* en *Groeien bij de Bron* heeft verzorgd. Toen ik hem voorstelde nog twee bijlagen toe te voegen aan de volgende druk van *Leven uit de Bron*, vond hij dat geen goed plan en opperde de mogelijkheid die op te nemen in een nieuwe publicatie. Omdat de redactie van KokBoekencentrum bereid was deze suggestie te ondersteunen, ben ik verder gaan nadenken over inhoud en opzet. Dit heeft geresulteerd in de titel *Vruchten van de Bron* met als centrale inhoud vruchtbaar bijbelgebruik en vruchtbaar leiderschap. Omdat een nieuw boek meer ruimte biedt, zijn de oorspronkelijke bijlagen breder uitgewerkt en voorzien van programma's voor vorming en toerusting.

In aansluiting op het initiatief van de uitgever waren zowel voor mij als voor mijn vrouw doorslaggevend de instemming met de inhoud van collega Arjan Plaisier en zijn bereidheid het 'woord vooraf' te schrijven. Een stimulans is bovendien de instemming en medewerking van het Nederlands Bijbelgenootschap en van de Internationale Bijbelbond vanwege de gezamenlijke inzet voor vruchtbaar bijbelgebruik. Deze brede inzet is des te belangrijker, omdat de Bijbel weliswaar het best verkochte boek ooit is, maar steeds minder wordt gelezen. Er is zelfs sprake van bijbels analfabetisme... Over de oorzaken hiervan en het zoeken naar een antwoord op deze teruggang wordt uitvoerig geschreven in het door het Bijbelgenootschap en de Protestantse Kerk in 2018 gepubliceerde boek *De Bijbel in Nederland*. Daarom zal ik hieraan in *Vruchten van de Bron* aandacht besteden.

Vruchtbaar bijbelgebruik en vruchtbaar leiderschap komen weliswaar ook aan de orde in mijn vorige boeken, maar worden in het nieuwe boek verder uitgewerkt en verdiept. In aansluiting op *Leven uit de Bron* en *Groeien bij de Bron* wordt in *Vruchten van de Bron* nog duidelijker dat vrucht dragen voor God en mensen onze bestemming is. Zegen, voldoening en noodzaak hiervan zijn me in de loop der jaren steeds duidelijker geworden, zoals is beschreven in mijn memoires en geestelijk testament *Gaandeweg verder via leven uit de Bron*. Deze overtuiging is opnieuw versterkt door het in december 2018 verschenen rapport van het Sociaal en Cultureel Planbureau *Christenen in Nederland*. Hierin wordt aangetoond dat de secularisatie steeds verder en sneller om zich heen grijpt en mensen vervreemdt van God en van de kerk. Dat gebeurt ook in veel kerken als gevolg van interne secularisatie,

omdat niet alleen het bijbelgebruik van gemeenteleden en medewerkers, maar ook van voorgangers onvoldoende inspireert tot heilzame en duurzame geloofs- en gemeenteopbouw. Vanwege deze samenhang zijn beide onderwerpen in dit boek opgenomen: vruchtbaar bijbelgebruik is nodig voor vruchtbaar leiderschap, vruchtbaar leiderschap is belangrijk voor vruchtbaar bijbelgebruik. Vanwege deze samenhang zijn er in dit boek ook programma's opgenomen voor Vorming en Toerusting. Deze programma's zijn niet alleen van belang voor het leven en samenleven van christenen, maar ook voor hun omgang met anderen.

Om zowel in vruchtbaar bijbelgebruik als in vruchtbaar leiderschap niet te blijven steken in algemeenheden, staan de bijbelse kernwoorden geloof, hoop en bovenal liefde centraal. Dit drietal vormt ook het devies van de Protestantse Kerk.

In aansluiting op deel 1 over vruchtbaar bijbelgebruik staat in deel 2 een tiental persoonlijke overwegingen bij bijbelgedeelten. Op basis van vruchtbaar bijbelgebruik gaat het in deel 3 over vruchtbaar leiderschap, dat in deel 4 uitloopt op een aantal niet eerder in boeken gepubliceerde artikelen over gemeenteopbouw via geloofsopbouw. Bovendien bevat het twee bloemlezingen van acht postacademiale trainingen aan de Theologische Universiteit in Kampen. Door deze opzet vormt *Vruchten van de Bron* een vierdelig geheel.

Voor het vruchtbaar gebruik van dit boek verdient het aanbeveling het niet snel te lezen, maar elke paragraaf rustig te laten bezinken. Hierbij kan het helpen de vraag te stellen wat dit gedeelte voor eigen bijbelgebruik en eventueel leiderschap betekent. Overal waar 'hij' gebruikt wordt, kan de lezer ook 'zij' invullen.

Vanwege samenhang, ontwikkeling en eigenheid van de drie Bronboeken, die ook in de titels herkenbaar zijn, kan dit drietal een trilogie worden genoemd.

Om het nieuwe boek zo leesbaar en bruikbaar mogelijk te maken ben ik ingenomen met een aantal meelezers, die het groeiproces wilden begeleiden. Dat zijn Nico Belo, Karin van den Broeke, Wim Dekker, Chiel Egberts, Froukje Karelse-Dijk, Gert Marchal, Arjan Plaisier en Sake Stoppels. Zij zijn gevraagd om vanuit hun betrokkenheid en deskundigheid inhoud en opzet te beoordelen. Niettemin heb ik me afgevraagd of ik als senior nog genoeg kwaliteit en vitaliteit heb om dit boeiende karwei te klaren. Om me hierdoor niet te laten belasten en afremmen herinnerde ik me tijdens het denk- en schrijfproces regelmatig een droom van jaren geleden over Psalm 32:3:

Gij zijt, o HEER, mijn schuilplaats en mijn haven,
Gij zult aan mij al uw beloften staven.
Wat mij benauwt, Gij stelt U aan mijn zij,
omringt met lied'ren van bevrijding mij!
Gij zult mij voortaan door uw trouw bewaken,
Gij zult mijn leven vol van vreugde maken.
Ik zal mijn weg lichtvoetig verder gaan,
Gij gaat mij voor, Gij maakt voor mij ruim baan.

Omdat ik de realiteit van dit lied in en ondanks allerlei benauwdheid
in het verleden heb ondervonden, bemoedigt me dat voor heden en
toekomst, want God is gelukkig niet alleen van 'gisteren'.

Apeldoorn, augustus 2019

Deel 1

VRUCHTBAAR BIJBELGEBRUIK

1.1. Toelichting op de deeltitel 'Vruchtbaar bijbelgebruik'

De Bijbel wordt vaak niet vruchtbaar gebruikt. Hoewel de meeste kerkgangers en ook een aantal buitenkerkelijken in meer of mindere mate bekend zijn met de Bijbel, plukt lang niet iedereen hiervan de vruchten om zelf van te leven en anderen te laten leven. Om dit doel te bereiken is het niet voldoende de Bijbel informatief te gebruiken of alleen afstandelijk te bestuderen, maar is welwillende aandacht voor de inhoud nodig. De inhoud gaat niet over allerlei wetenswaardigheden over God en godsdienst, maar over de ontmoeting met Hem.

De dogmaticus Aad van Egmond schrijft kort en goed, dat het in de Bijbel gaat 'om God en mens in hun relatie' (*Het christelijk geloof*, pag. 288). Alleen door hiervoor aandacht te hebben kunnen we ontdekken dat de Bijbel Evangelie ofwel een goede boodschap van en over God bevat en dat vooral Jezus die heeft laten horen en zien. Deze noodzakelijke keus maakt Jezus duidelijk tegenover de Joden, die zich verbaasd afvroegen, hoe Hij aan al dat inzicht kwam zonder hiervoor te zijn opgeleid (Johannes 7:15). Hierop is Zijn antwoord: 'Wie ernaar streeft te doen wat God wil, zal weten of mijn leer van God komt of dat Ik namens mezelf spreek' (vers 17). Dit gold niet alleen voor de tijdgenoten van Jezus, die Hem rechtstreeks konden horen, maar ook voor hoorders, zoals wij, die Zijn boodschap vernemen via de geschreven evangeliën. Ook in deze situatie kunnen we niet overtuigd worden van Jezus als Gods unieke vertegenwoordiger door Zijn boodschap slechts voor kennisgeving aan te nemen, maar is het nodig die serieus te overwegen. Dat komt overeen met Zijn bekende aansporing: 'Vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, klop en er zal voor je worden opgedaan' (Matteüs 7:7). Alleen door vragen, zoeken en kloppen kunnen we het goede van God ontvangen (7:8-11). Evenals een patiënt alleen kan ontdekken of de behandeling door een dokter zijn gezondheid bevordert, wanneer hij bereid is haar/zijn adviezen op te volgen.

Hoewel dit vanzelfsprekend is, blijkt lang niet iedereen de aanwijzingen over het vruchtbaar gebruik van de Bijbel in praktijk te brengen. Het treurige gevolg is dat velen buitenstaander blijven, zoals ik helaas regelmatig heb meegemaakt... Dat wordt ook duidelijk uit de gelijkenis van de zaaier (Matteüs 13, Marcus 4 en Lucas 8), die een sleutel is voor het verstaan van de andere gelijkenissen (Marcus 4:13). Hiermee vertelt Jezus dat het zaad van het Evangelie in drie van de vier gevallen bij mensen niet in goede aarde valt. Het gaat het ene oor in en het andere weer uit (1), het wordt met een half oor gehoord (2) en het verstikt in de zorgen om het dagelijks bestaan, de verleiding van de rijkdom of de verlangens naar van alles en nog wat (3). Dat is

niet het lot van deze drie soorten hoorders, maar hun keus, omdat ze geen machteloze stukken grond zijn, maar zelf verantwoordelijk. Het Evangelie draagt alleen vrucht en zelfs veel, wanneer de hoorders ‘met een goed en eerlijk hart naar het woord hebben geluisterd, het koesteren en door standvastigheid vrucht dragen’ (Lucas 8:15). Hiervan kunnen ze zelf volop leven en anderen laten leven. Dit is de fraaie oogst of opbrengst, wanneer we het Evangelie ter harte nemen ofwel in goede aarde laten vallen. Dat wordt in beeld gebracht met de afbeelding van de boer op de titelpagina van de Bronboeken en van mijn memoires. De boer verwijst naar hen die Nederland inzaaien met het Evangelie. Hierbij wordt verwezen naar twee andere hoopvolle gelijkenissen van Jezus over de groei van Gods koninkrijk, want dat is het eigenlijke doel van vruchtbaar bijbelgebruik. De kenmerken van Zijn koninkrijk of koningschap heeft Paulus kernachtig beschreven in de brief aan de gemeente van Rome: gerechtigheid, vrede en vreugde door de Heilige Geest (14:17).

1.2. Horen en gehoorzamen

Ook in onze tijd, waarin de secularisatie een grote invloed heeft en mensen mondig zijn, bestaat er een groot verschil tussen horen en gehoorzamen. In het hoofdstuk ‘Slotbeschouwingen’ van *De Bijbel in Nederland* is er zelfs sprake van een kloof tussen Bijbel en lezers en komt de vraag aan de orde wat nodig is om die kloof te overbruggen. Er wordt geconstateerd dat de diverse auteurs van dit boek in hoofdzaak twee antwoorden geven: ‘begin bij jezelf’ en ‘begin bij de tekst’ (pag. 240). Hierover schrijven de auteurs van het slothoofdstuk: ‘Als we zoeken naar een vitale bijbelleespraktijk is de spanning die we hier schetsen een grote uitdaging: hoe houden we de herkenbaarheid en de vreemdheid van de Bijbel zo in balans dat wij maximaal worden geprikkeld om de Bijbel als gespreksgeenoot volop serieus te nemen en ons dus ook te laten gezegen door het oude boek? Het zal duidelijk zijn dat in dat zoeken naar een balans de theologische visie op de Bijbel een belangrijke factor is’ (pag. 242, 243). Omdat op deze belangrijke kwestie in dit evaluerende hoofdstuk niet verder wordt ingegaan, verwijs ik graag naar de duidelijke uitspraken hierover van gemeente-opbouwdeskundige Sake Stoppels in zijn baanbrekende boeken *Voor de verandering* (2009) en *Oefenruimte* (2013). Hoewel er veel citaten beschikbaar zijn, geven de volgende al voldoende duidelijkheid over zijn overtuiging: ‘Het evangelie is geen gladde boodschap, het strijkt tegen de haren in, het is dwars, het leidt tot conflicten – in en tussen mensen – en het appèl dat er vanuit het evangelie op ons afkomt,

houdt nooit op' (*Voor de verandering*, pag. 78). Dit appèl roept op leerling te worden van Jezus Christus met als kenmerken: 'Een leerling van Jezus Christus is een mens die in de kracht van de heilige Geest en in verbondenheid met (de) kringen van andere leerlingen over de volle breedte van zijn of haar leven het verlangen heeft te leren leven in zijn spoor en zijn leven daadwerkelijk en duurzaam richt op het rijk Gods zoals Jezus Christus dat belichaamde en verkondigde' (*Oefenruimte*, pag. 73).

1.3. Aanpassen, aandringen, aankloppen, aanknopen

Deze vier woorden geven aan hoe verschillend de Bijbel wordt gebruikt.

Aanpassen gebeurt wanneer de lezers/hoorders bepalen wat ze wel of niet acceptabel vinden. Dat is bijvoorbeeld het geval met de boodschap over de Verzoening. Zowel in persoonlijke gesprekken als in kerkdiensten heb ik meegemaakt dat men Verzoening niet nodig vond of zelfs nadrukkelijk afwees. Bij zo'n afwerende reactie denk ik vaak aan de opmerking van de nieuwtestamenticus J.A. Bengel: 'Wanneer een Bijbelgedeelte je niet ligt, moet je anders gaan liggen.'

Aandringen is de tegenovergestelde benadering door van hoorders/lezers te vragen het gezag van de Bijbel als Gods onfeilbaar woord bij voorbaat te accepteren. Beide uitersten leiden niet tot een vruchtbaar omgaan met de Bijbel.

Zelf voel ik me aangesproken door de werkwoorden aankloppen en aanknopen.

Aankloppen en **aanknopen** sluiten aan bij de benadering van Jezus in de brief aan de gemeente van Laodicea: 'Ik sta voor de deur en klop aan. Als iemand mijn stem hoort en de deur opent, zal Ik binnenkomen, en we zullen samen eten, Ik met hem en hij met mij' (Openbaring 3:20). Dit betekent voor mij bij mensen aankloppen en wachten tot ze opendoen. Vervolgens houdt samen eten in voorzichtig proberen met de gastheer of gastvrouw een relatie aan te knopen en daarbij opdringerigheid te vermijden. Op deze manier heb ik in de loop der jaren goede contacten zien ontstaan, waarin zowel aanpassen als aanpakken werden vermeden en mensen de ruimte kregen om een eigen keus te maken om het Evangelie al of niet te aanvaarden.

1.4. Opmerkelijke zeggingskracht

Ondanks allerlei weerstanden blijkt de Bijbel met zijn veelkleurige boodschap van en over God steeds opnieuw zoveel zeggingskracht te hebben, dat jongeren en ouderen zich aangesproken voelen. Dat is al aangekondigd door profeten, zoals Jesaja. Hij geeft een hoopvolle garantie van God door die ik in zijn geheel vermeld, omdat die een belangrijke motivatie voor het schrijven van dit boek betekent: 'Zoals regen of sneeuw neerdaalt uit de hemel en daarheen niet terugkeert zonder eerst de aarde te doordrenken, haar te bevruchten en te laten gedijen, zodat er zaad is om te zaaien en brood om te eten, zo geldt dit ook voor het woord dat voortkomt uit mijn mond: het keert niet vruchteloos naar mij terug, niet zonder te doen wat Ik wil en te volbrengen wat Ik gebied' (Jesaja 55:10, 11). Dat is in het bijzonder duidelijk geworden sinds Pinksteren, toen de Heilige Geest voor een doorbraak zorgde. Een opzienbarende en nog steeds veelzeggende illustratie hiervan is de onverwachte ontmoeting tussen Jezus en Paulus (Handelingen 9:3-21), waardoor hij van een felle tegenstander verandert in een enthousiaste medewerker! Over de heilzame kracht van God, van Jezus en van de Geest staan zijn brieven vol. Hij is hiervoor zó dankbaar, dat hij in de brief aan de gemeenteleden van Efeze (3:20,21) zijn gebed voor hen besluit met de hooggestemde woorden: 'Aan Hem die door de kracht die in ons werkt bij machte is oneindig veel meer te doen dan wij vragen of denken, aan Hem komt de eer toe, in de kerk en in Jezus Christus, tot in alle generaties, tot in eeuwigheid. Amen.' Over dit bijzondere eerbetoon heb ik in verband met eigen ervaringen pas bij mijn gouden jubileum als predikant durven preken met als thema: 'Gaan voor God is gaan voor goud'. De inhoud is te vinden in mijn memoires.

Van de zeggingskracht van Gods Woord staan ook in *De Bijbel in Nederland* mooie voorbeelden. Hiervan trof me de ontdekking van collega Bas van der Graaf in zijn bijdrage 'De Bijbel in het leven van jonge Amsterdammers' over meditatieve vormen van bijbellezen: 'Het viel me op dat deze vormen van bijbellezen vooral weerklink vonden bij jonge mensen. Blijkbaar sluiten ze goed aan bij hun verlangen iets te ervaren van de bijbelse boodschap' (pag. 165). Persoonlijk heb ik al vaak meegemaakt dat leven uit de Bron een bron van Leven schenkt. Dat was bijvoorbeeld het geval in een groep van drie predikanten en zes gemeenteleden van de Protestantse Gemeente (i.w.) in Vaassen, waarin het in dit boek bepleite bijbelgebruik werd getest op zijn betekenis en bruikbaarheid voor geloofs- en gemeenteopbouw. Hoe we Gods stem kunnen leren verstaan is uitgewerkt in deel 2.2.

1.5. Geloven, hopen en bovenal liefhebben

De vruchten van goed bijbelgebruik zijn samen te vatten met de kernwoorden geloof, hoop en bovenal liefde (1 Korintiërs 13:13). Dit sluit aan op de uitspraak in de *Christelijke Dogmatiek*, dat God door Zijn Geest geloof, hoop en liefde teweegbrengt (pag. 522). Deze vruchten zijn niet alleen van vitaal belang voor het persoonlijk leven als christen, maar evenzeer voor het gezamenlijk leven als kerk of gemeente. Dit blijkt uit de samenhang tussen 1 Korintiërs 13 en de hoofdstukken 12 en 14, waarin de opbouw van de gemeente als lichaam van Christus door de gaven van de Heilige Geest centraal staat.

Omdat het (ook) in hoofdstuk 13 niet gaat over theoretische beschouwingen, maar om praktische oefeningen, is gekozen voor de bijbehorende werkwoorden, die tegelijk levenswoorden zijn.

Geloven: zich toevertrouwen en toewijden aan God als betrouwbare Vader en bondgenoot, aan Jezus als redder van zonden, ziekten en andere kwellingen en aan de Heilige Geest als vernieuwer van het leven.

Hopen: verwachten in de zin van erop en ermee rekenen, dat het leven de moeite waard is en dat God de schepping en de geschiedenis (ook die van mensen persoonlijk) te Zijner tijd zal voltooien.

Liefhebben: van harte goed zijn en dus van harte goed doen. Allereerst God liefhebben met heel ons leven en vervolgens de naaste als onszelf. Omdat hiermee ook de lastige en zelfs vijandige naaste wordt bedoeld, is dit liefhebben te onderscheiden van lief vinden. Liefhebben houdt ook in: zorg hebben voor andere schepselen en de schepping als geheel.

Van deze drie kernwoorden is de liefde de meeste of de grootste (1 Korintiërs 13:13) en zelfs belangrijker dan alle in hoofdstuk 12 opgesomde door de Geest geschonken gaven of charismata. Liefde is het noodzakelijke klimaat, waarin de charismata heilzaam kunnen functioneren. Daarom begint Paulus hoofdstuk 14 met de aansporing 'Jaag naar de liefde'. Alleen wanneer dat gebeurt en de liefde prioriteit krijgt, is het nuttig te streven naar de gaven van de Geest.

Ook Jezus legt op liefhebben de nadruk, zoals vooral blijkt uit zijn samenvatting van de Thora (onder meer Matteüs 22:34-40). Liefhebben noemt Hij ook het belangrijkste kenmerk van de onderlinge verhoudingen tussen Zijn leerlingen (Johannes 13:35). Hieraan zal dus het christelijk en kerkelijk leven herkenbaar behoren te zijn.

De vraag waarom de liefde de meeste is, wordt aan het slot van de *Christelijke dogmatiek* als volgt beantwoord: 'In het eeuwige leven zal de bestaanswijze van het geloof niet meer nodig zijn en ook de hoop zal ingehaald zijn door de vervulling ervan. De liefde is de meeste omdat ze blijvend is. Dat betekent dat het eeuwige leven in het teken zal staan van de creativiteit en onuitputtelijkheid van Gods liefde' (pag. 678).

1.6. Invloed van Woord en Geest

Deze drie levenswoorden worden niet vanzelf werkelijkheid, maar dat gebeurt alleen door ons onder leiding van de Heilige Geest te laten zegenen en gezeggen met de bedoelingen, beloften en opdrachten van het Evangelie. Hierbij gaat het om regelmatig drinken uit de bijbelse bronnen met als centrum de boodschap van Jezus. Dit pleidooi is onder meer gebaseerd op de aansporing van Paulus: 'Laat Christus' woorden in al hun rijkdom in u wonen' (Kolossenzen 3:16a). Hierdoor worden we bovendien gestimuleerd te bidden om de vervulling met en de leiding van de Heilige Geest. Dit is niet alleen wenselijk, maar zelfs nodig vanwege zijn aansporing 'laat de Geest u vervullen' (Efeziërs 5:18). Over de verhouding tussen Woord en Geest schrijft prof. Arnold Huijgen: 'De beweging die de Geest in de bijbelschrijvers bracht, werkt door in hun tekst en die beweging werkt nog altijd door in het heden, als een golfbeweging die uitrolt op het strand. Woord en Geest gaan samen op, in de beweging van God naar de wereld toe' (*Lezen en laten lezen*, pag. 28).

Het is opmerkelijk en verrassend dat beide aansporingen van Paulus worden gevolgd door ongeveer dezelfde oproep: met elkaar psalmen, hymnen en liederen te zingen, die de Geest ingeeft (Efeziërs 5:19, Kolossenzen 3:16b). Bij ons laten vullen met Woord en Geest hoort kennelijk ook het zingen van allerlei geestelijke liederen. Hoewel bovenstaande aansporingen de sleutel aanreiken om de bijbelse boodschap te verstaan, is het opmerkelijk dat hieraan in *De Bijbel in Nederland* geen aandacht wordt besteed.

1.7. Bezongen Evangelie

In antwoord op de aansporing met elkaar liederen te zingen zijn er inmiddels wereldwijd talloze liederen ontstaan en dat gaat nog steeds door.

Een inspirerend lied is bijvoorbeeld: 'Er komen stromen van zegen, dat heeft Gods Woord ons beloofd', afkomstig uit de bundel van

Johannes de Heer. Hierin resoneert de belofte van Jezus: ‘Rivieren van levend water zullen stromen uit het hart van wie in Mij gelooft.’ Johannes voegt hieraan toe dat hiermee de Geest wordt bedoeld (Johannes 7:37-39). Prof. Berkhof heeft deze belofte kernachtig samengevat met de zin: ‘Eerst krijg je een bron en dan word je een bron.’ Ofwel: we kunnen van de Geest eerst zelf volop (rivieren!) leven en vervolgens anderen volop laten leven. Dat is mogelijk, omdat de belangrijkste vrucht van de Geest de liefde is. Dat heeft Paulus niet alleen benadrukt in 1 Korintiërs 13:13, maar ook in Galaten 5:22, waar hij bovendien een aantal kenmerken van de christelijke liefde opsomt: vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing.

Vanwege de aansporing om te zingen zijn, evenals in mijn andere boeken, in *Vruchten van de Bron* liederen opgenomen, die de inhoud kunnen versterken, mede gedachtig aan de uitspraak van de kerkvader Augustinus, dat zingen dubbel bidden is. Hiermee is liturgie (= eredienst, God eren) een wezenlijk kenmerk van dit boek en dus ook van vruchtbaar bijbelgebruik en vruchtbaar leiderschap, zoals ook blijkt uit de opgenomen programma’s van Vorming en Toerusting.

Het is niet alleen heilzaam zelf (mee) te zingen, maar ook naar geestelijke liederen of muziek te luisteren. Dit is de ervaring van tallozen bij het beluisteren van composities van Bach. Ze kunnen hierdoor diep geraakt worden, zoals bij de uitvoering van de Matteüs Passion, en zich ontroerd, getroost, gesterkt, bemoedigd of mogelijk zelfs geïnspireerd voelen om te geloven, hopen en lief te hebben. Hierbij vind ik het zeer bijzonder dat Bach onder al zijn composities S.D.G. zette: Soli Deo Gloria. Wie (!) weet hoeveel weerklank zijn eerbetoon al heeft gevonden.

Met liederen en muziek kunnen we het Evangelie niet alleen bezingen, maar het ook in- en uitzingen.

1.8. Mediteren en ademen (1)

Vruchtbaar of meditatief bijbelgebruik is te vergelijken met goed ademen, dat drie fasen omvat: inademen, de adem rustig laten bezinken en uitademen. Daarom is de uitspraak dat bidden de ademhaling van de ziel is, eigenlijk niet juist, omdat bidden als uitademen het antwoord is op het inademen en het ter harte nemen van het Woord.

Door een gezonde ademhaling worden zowel de afzonderlijke ledematen als het lichaam als geheel in een levenslang proces voorzien van de nodige zuurstof en worden afvalstoffen verwijderd. Voor mediteren betekent dit een bij voorkeur klein gedeelte uit de Bijbel in je opnemen, dat verwerken en in een gebed tegen God of Jezus uitspreken

wat dit gedeelte voor je betekent. In aansluiting is het de bedoeling de betekenis in gedachten, gevoelens en gedrag te laten doorwerken. De in bijbels mediteren aanwezige en werkzame Geestkracht saneert of zuivert die in een levenslang proces. Gezond geestelijk ademen kan ook helpen om niet 'buiten adem' en overspannen te raken in dit jachtig bestaan met een voortdurende stroom informatie via de media, terwijl we multitasken en non-stop bereikbaar en bezig zijn. Volgens deskundigen leidt deze overprikkeling van de zintuigen ook tot steeds meer agressie.

1.9. Mediteren en ademen (2)

Het te weinig tijd en aandacht besteden aan vruchtbaar bijbelgebruik wordt vaak verklaard door te druk bezig (moeten) zijn met veel andere bezigheden. Dat is herkenbaar en begrijpelijk, maar eigenlijk net zo vreemd en riskant drukte aan te voeren als oorzaak van te weinig en ongezond ademen. Wanneer iemand dit argument aanvoert, zouden we meewarig en bezorgd reageren en haar of hem waarschuwen voor het risico. Evenzo is het belangrijk zowel voor onszelf als voor anderen beducht te zijn meditatief bijbelgebruik te verwaarlozen, zodat we de heilzame inhoud van geloven, hopen en vooral liefhebben niet kunnen beleven en doorgeven.

De vergelijking met ademhalen geldt ook voor niet goed kunnen ademhalen. In geval van lichamelijke ademnood laten we dat niet op zijn beloop, maar raadplegen een dokter voor een behandeling. In geval van een gebrekkige geestelijke ademhaling wordt echter meestal geen (pastorale) hulp gezocht. Zo'n geestelijk gebrek houdt in dat we het in de Bijbel te vinden Evangelie van Gods bedoelingen, beloften en opdrachten niet met hart en ziel kunnen beluisteren, beleven en beantwoorden. Omdat dit niet normaal, maar abnormaal is, behoeven we gelukkig niet in deze onmacht te blijven steken, maar zijn er onder meer in het vervolg van dit boek aanwijzingen en oefeningen te vinden om van dit gebrek te worden genezen.

1.10. Betrouwbare gidsen

Omdat het moeilijk is in de 66 zeer diverse bijbelboeken de weg te vinden, zijn betrouwbare gidsen belangrijk. Hiertoe behoren voorgangers, wanneer ze onder leiding van de Geest de Bijbel uitleggen, niet alleen in kerkdiensten, maar ook in vormingswerk en pastoraat. Verder zijn er talloze publicaties beschikbaar, zoals commentaren, uitgaven van het NBG, van de IBB en bijbelse dagboeken, die de lezer in

de Bijbel wegwijs proberen te maken. Een goed voorbeeld is het dagboek *Aan stille wateren* van ds. André Troost, waarvan al de 15e druk (oplaag meer dan 100.000 ex.) is verschenen. Voor jongeren heeft de Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond (HGJB) het bijbels dagboek *Veerkracht* uitgegeven. De hierin opgenomen leessleutels stimuleren om zelf een bijbelgedeelte te openen en de betekenis te ontdekken. Een digitale mogelijkheid om de Bijbel te leren verstaan en te beleven is te vinden via eenkwartiervoorgod.nl.

Deze gidsen vervangen niet het zelf lezen en overwegen van een bijbelgedeelte, maar geven uitleg om een beter inzicht in de betekenis te krijgen. Daarom verdient het aanbeveling eerst zelf de in het dagboek aangegeven bijbeltekst te lezen aan de hand van de in de volgende paragraaf aangegeven vijf stappen. Hierna is het nuttig een goede gids te raadplegen.

1.11. Stap voor stap

Meditatief omgaan met de Bijbel kan persoonlijk worden beoefend door enkele stappen te zetten. Het is belangrijk hiervoor minstens een paar keer per week ongeveer een half uur rustige tijd en ruimte te reserveren, waarin je niet wordt afgeleid. Evenals voor een persoonlijke ontmoeting tussen mensen aandacht nodig is om je te kunnen concentreren geldt dat ook voor een persoonlijke ontmoeting met God of met Jezus.

Zoals in een goed gesprek is het ook voor mediteren belangrijk niet te haasten. Het gaat niet om moeten, maar om ontmoeten. Hierbij gaat het niet om kennis te verzamelen óver God of Jezus, maar om persoonlijk kennis te maken mét Hem (Johannes 17:3).

Probeer de vijf stappen rustig en aandachtig te zetten. Het is ook belangrijk deze stappen niet haastig af te werken, maar na elk onderdeel even te pauzeren (aangegeven door ❖❖❖), zodat de inhoud kan bezinken.

1.12. Vijf stappen

Van oudsher wordt de Bijbel in de kloosters gelezen via de *lectio divina* (goddelijke lezing). Dat gebeurt in vier fasen:

- **lectio**, de tekst aandachtig en zorgvuldig lezen;
- **meditatio**, de tekst overwegen;
- **oratio**, gebed, waarin de overwegingen voor God worden beantwoord;
- **contemplatio**, Gods nabijheid zoeken om met Hem in aanraking te komen.

De volgende vijf stappen hebben hiermee veel overeenkomst, maar vind ik duidelijker en dus bruikbaar.

Beginnen met minstens 5 à 10 minuten stille aandacht te oefenen, want het is best moeilijk niet door allerlei gedachten, gevoelens en gebeurtenissen te worden afgeleid. Hierbij kan het helpen rechtop te gaan zitten, de voeten naast elkaar, de handen in de schoot en aandachtig diep in en uit te ademen. Hiervoor is de vierkante ademhaling geschikt: vier tellen inademen, vier tellen wachten, vier tellen uitademen en weer vier tellen wachten enzovoorts.

Langer stil zijn kan zelfs ontspannend en heilzaam zijn. Een Joods spreekwoord zegt: God schiep de mensen met twee oren en één mond om twee keer zo veel te luisteren als te praten. Daarom wordt stilte de zendtijd van de Geest genoemd.

Bidden om rust, bereidheid en verlangen onder leiding van de Geest via een bijbelgedeelte God of Jezus te ontmoeten.

Beluisteren door aandachtig het bijbelgedeelte te lezen om de boodschap te verstaan. Bij voorkeur twee keer lezen. De eerste keer met als vraag: wat staat er? De tweede keer met als vraag: wat betekent dat voor mij? Concreet: welke gedachten en gevoelens roept dit gedeelte bij me op? Het is belangrijk voldoende tijd te nemen voor het ontdekken van je reactie. Hierna kan als aanvulling en dus niet als vervanging van het zelf beluisteren de uitleg van het bijbels dagboek worden gebruikt om meer inzicht te krijgen.

Beantwoorden van deze boodschap met je antwoord en de manier waarop je dat wilt laten doorwerken in je denken, voelen, doen en laten. Dit antwoord kan in een gebed tegen God of Jezus worden gezegd. Het kan helpen de antwoorden te noteren in een eigen geestelijk dagboek. Dit is ook belangrijk om het later nog eens terug te lezen en na te gaan of er in gedachten, gevoelens en gedrag wat is veranderd.

Bedanken dat God en/of Jezus via deze boodschap met je in contact wil(len) komen om een vertrouwelijke relatie met Hen aan te gaan en je te laten groeien in geloven, hopen en bovenal liefhebben. Wanneer een tekst niet aanspreekt of eventueel weerstand oproept, is het goed ook zo'n reactie te uiten en te vragen hoe met deze moeite om te gaan. Wanneer een tekst problematisch is, blijf er niet over piekeren, maar zet die als het ware tussen haakjes en ga verder met wat beter verstaanbaar is. Wie (!) weet valt er op een keer meer licht op zo'n 'probleemtekst'.

Eventueel kan worden geëindigd met het Onze Vader.

1.13. Samen komen we verder

Evenals ledematen van een biologisch lichaam alleen gezond en wel kunnen leven, groeien en functioneren in samenhang met elkaar onder leiding van het hoofd, geldt dat ook voor de leden van de kerk/gemeente als geestelijk lichaam van Christus. Dat wordt belemmerd door onze individualistische cultuur, waarin ieder bij voorkeur voor zichzelf leeft. 'Eenlingen worden echter gemakkelijk geenlingen!' (Hans Bouma) Bovendien lopen egocentrische mensen het grote risico egoïstisch te worden en medemensen te verwaarlozen of te benadelen. De vele voorbeelden van huiselijk en maatschappelijk geweld, evenals van fraude en seksueel misbruik, zelfs in kerkelijke kringen, illustreren al dit kwaad helaas steeds opnieuw... Dat is ook de kwaadaardige opzet van de duivel, want hij is erop uit saamhorigheid te verstoren en tegenstellingen te bevorderen. Hiermee doet hij zijn naam 'eer' aan, want die is afkomstig van een Grieks werkwoord, dat uit elkaar gooien of verscheuren betekent.

Zijn invloed is helaas ook zichtbaar geworden in de verscheurdheid van de kerk/gemeente als lichaam van Christus, ondanks het gebed van Jezus om liefdevolle eenheid, zoals Hij en Zijn Vader elkaar liefhebben (Johannes 17:22,23). Hierbij sluiten veel oproepen in het Nieuwe Testament aan om de eenheid te bewaren. Voor deze eenheid is het stimulerend de meditatieve omgang met de Bijbel ook samen te beoefenen. Daarom sluit ik me graag aan bij het pleidooi voor leesgemeenschappen in het evaluerende slothoofdstuk van *De Bijbel in Nederland*. Hieraan wordt de waarschuwing toegevoegd: 'Zonder dergelijke gezamenlijke "lees oefeningen" valt de kerk uiteindelijk droog en houdt ze op termijn op te bestaan' (pag. 244). Hiervoor is het nodig dat in deze kringen de Bijbel meditatief wordt gelezen en dat ze ook zijn gericht op de opbouw van de geloofsgemeenschap als geheel. Een concrete invulling is te vinden in 1.18.

Christenen geloven dat het hun bestemming is vrucht te dragen voor God en mensen. Dit komt tot uiting in hun persoonlijke leven maar ook in het samen gemeentezijn. In dit boek werkt de auteur dat uit in de thema's vruchtbaar bijbelgebruik, vruchtbare vertolking, vruchtbare leiders en vruchtbare kerken. Deze thema's zijn belangrijk voor een heilzame en duurzame geloofs- en gemeenteopbouw. Bij de uitwerking staan de bijbelse kernwoorden geloof, hoop en bovenal liefde centraal.

Vruchten van de Bron is geschreven in aansluiting op veel gelezen boeken van dezelfde auteur *Leven uit de Bron* en *Groeien bij de Bron*.

Met een voorwoord van dr. Arjan Plaisier.

Drs. Marius Noorloos is lange tijd gemeentepredikant geweest in Aardenburg, Wormerveer en Lelystad en gemeente-adviseur van de Samen-op-Weg-kerken in Gelderland.

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

ISBN 978 90 435 3266 2 • NUR 707

9 789043 532662